

Sanasto

A

Arvostusero

Sijoitusten käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero, joka sisältyy työeläkeyhtiön vakavaraisuuspääomaan. Arvostuserojen muutos on osa yhtiön sijoitustoiminnan tulosta.

Asiakashyvyitys

Vakuutusmaksun alennus, jonka määrä perustuu laskuperusteiden mukaisesti työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuustilanteeseen ja toiminnan tehokkuuteen (katso myös ositettu lisävakuutusvastuu).

Asiakassiirto, siirtoliikenne

Vakuutuksenottaja voi siirtää työeläkevakuutuksiaan yhtiöstä toiseen. Sopimus on sanottava irti viimeistään maaliskuu-, kesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä, jolloin se siirtyy uuteen yhtiöön kolmen kuukauden päästä. Seuraavan kerran vakuutus voidaan siirtää vasta, kun se on ollut nykyisessä yhtiössä vähintään vuoden.

H

Hoitokustannustulo

Sisältää vakuutusmaksuun sisältyvän hoitokustannusosan sekä vakuutusmaksun työkyvyttömyyseläkeosasta eläkkeiden ratkaisukuluihin varatun osan. Hoitokustannustulolla katetaan työeläkeyhtiön kokonaisliikekulut lukuun ottamatta työkyvyn ylläpitotoiminnan ja sijoitustoiminnan hoitokuluja sekä lakisääteisiä maksuja.

Hoitokustannustulos

Hoitokustannustulos kertoo, kuinka paljon hoitokustannustulosta jäi käyttämättä yhtiön liikekuluihin. Liikekulujen suhde vakuutusmaksun hoitokustannusosaan kertoo yhtiön tehokkuudesta: mitä pienempi suhde, sitä tehokkaampaa toiminta on.

J

Johdannainen

Sijoitusinstrumentti, jonka arvo perustuu jonkin toisen kohde-etuutena olevan arvopaperin, indeksin, valuutan, hyödykkeen tai oikeuden tulevaan arvoon.

L

Lakisääteiset maksut

Liikekuluista Eläketurvakeskuksen, Finanssivalvonnan ja Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan kulut eli nämä ns. lakisääteiset maksut katetaan vakuutusmaksuun sisältyvällä omalla osalla.

Likviditeetti

Mm. arvopaperimarkkinoiden kyky välittää suuria kauppoja.

M

Markkinariski

Markkinariskillä tarkoitetaan sijoituskohteiden arvonheilahtelua.

O

Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu

Työeläkelaitosten yhteinen puskuri, jolla kannetaan osa osaketuottojen heilahtelusta aiheutuvasta riskistä. Osaketuottosidonnainen osa vastuuvelasta oli 15 % vuonna 2017 ja on vuodesta 2018 lähtien 20 %. Lisävakuutusvastuu voi vaihdella paljonkin osakkeiden arvon muuttuessa.

Pienimmillään se voi vähentää vastuuvelkaa 20 % ja suurimmillaan lisätä sitä 1 %. Jos sen suuruus ylittää 1 % vastuuvelasta, vahvistetaan ko. rajan ylittävällä osalla vanhuuseläkkeiden rahastointia.

Ositettu lisävakuutusvastuu

Vakuutusmaksuvastuun vakuutuskohtaisesti ositettu osa, johon on työeläkeyhtiön vakavaraisuusaseman perusteella siirretty osa sijoitustoiminnan tuloksesta ja koko hoitokustannustulos käytettäväksi seuraavan vuoden asiakashyvityksiin. Asiakkaille siirto asiakashyvityksiin ositetaan kertyneiden eläkevastuiden ja vakuutusmaksujen suhteessa.

Osittamaton lisävakuutusvastuu

Vakuutusmaksuvastuun osa, joka luetaan osaksi työeläkeyhtiön vakavaraisuuspääomaa. Osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen siirretään loput (ks. ositettu lisävakuutusvastuu) sijoitustoiminnan tuloksesta, hoitokustannustuloksesta ja vakuutusliikkeen tuloksesta, ja sen avulla varaudutaan sijoitusten arvojen ja vakuutusliikkeen tuloksen heilahteluihin.

P

Perustekorko

Perustekorkoa käytetään mm. vakuutusmaksujen ja eräiden muiden erien korkona. Perustekorko määrätään puolivuositain työeläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden perusteella. Vuonna 2017 perustekorko oli alkuvuonna 4,75 % ja loppuvuonna 5,25 %. Korko on 1.1.2018 lähtien 5,50 %.

S

Sijoitustoiminnan tulos

Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin saadaan, kun sijoitustoiminnan nettotuottoihin lisätään arvostuserojen muutos. Sijoitustoiminnan tulos saadaan, kun sijoitustoiminnan tuloksesta käyvin arvoin vähennetään vastuuvelan tuottovaatimus.

T

Tasausvastuu

Työeläkelaitosten yhteinen puskuri, jolla varmistetaan yhteisesti kustannettavien eläkkeenosien rahoittaminen myös huonommissa suhdannetilanteissa.

Tasoituspääoma

Korvausvastuuseen sisältynyt, riskiliikkeen tuloksista kertynyt yhtiökohtainen puskuri, jolla varauduttiin vakuutusliikkeen tuloksen heilahteluihin eli mm. niihin vuosiin, jolloin myönnetään maksua määrättäessä arvioitua enemmän uusia eläkkeitä. Tasoituspääoma jakaantui vanhuus-, työkyvyttömyys- ja maksutappio-osiin. Tasoituspääoma yhdistettiin osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen 1.1.2017 lähtien.

TyEL-takaisinlainaus

Vakuutusnottajalla on oikeus lainata osa TyEL-vakuutuksensa osalta kertyneestä vastuuvälästä (takaisinlainattava rahasto), jos vakuutusehtojen edellytykset täyttyvät. Lainan korko noteerataan päivittäin eri laina-ajoille.

Työeläkeote

Kooste työhistoriasta, josta näkyvät vähintään viideltä edelliseltä vuodelta rekisteröidyt työansiot työsuhteista ja yrittäjätoiminnasta, eläkkeeseen vaikuttavat sosiaalietuudet sekä tieto edellisen vuoden loppuun mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Ote kannattaa tarkistaa, koska puutteet tai virheet voivat pienentää tulevaa eläkettä. Paperisen otepalvelun piirissä olevat asiakkaat saavat otteen postitse joka kolmas vuosi. 60 vuotta täyttäneille työeläkeote postitetaan edelleen vuosittain. Sähköisen työeläkeotteen valinneet voivat tarkistaa otteensa vuosittain.

V

Vakavaraisuuspääoma

Työeläkeyhtiön vakavaraisuutta mitataan vakavaraisuuspääomalla, joka koostuu omasta pääomasta, tilinpäätössiirtojen kertymästä, arvostuseroista ja osittamattomasta lisävakuutusvastuusta. Vakavaraisuuspääomalla työeläkevakuutusyhtiö kantaa sijoitus- ja vakuutusriskejä.

Vakavaraisuusvaatimukset

Vakavaraisuusvaatimukset perustuvat vastuuvälän katteena olevien sijoitusten riskipitoisuuteen, ja ne suhteutetaan yleensä vastuuvälän määrään. Vakavaraisuusrajan laskennassa huomioidaan myös vakuutusriski eli vakuutusliikkeen tuloksen heilahtelu. Vähimmäispääomavaatimus on kolmasosa vakavaraisuusrajasta. Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä on vakavaraisuusrajan nelinkertainen määrä. Vakavaraisuusvaatimukset uudistuivat 1.1.2017 lähtien.

Vakuutusliikkeen tulos

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja maksutappioliikkeen osalta vakuutusmaksujen ja maksettujen korvausten erotus. Vakuutusliikkeen positiivinen tulos kasvattaa vakavaraisuuspääomaan kuuluvaa osittamatonta lisävakuutusvastuuta ja negatiivinen tulos vähentää sitä. Vuoteen 2016 saakka vakuutusliikkeen tuloksen heilahtelua kannettiin tasoitusmäärällä.

Vakuutustekninen vastuuvälä

Tilinpäätökseen kirjattu arvio yhtiölle tulevaisuudessa aiheutuvista eläkemenoista siltä osin kuin ne on rahastoitu. Vakuutustekninen vastuuvälä koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta. Vakuutusmaksuvastuu koskee tulevista eläketapahtumista yhtiölle aiheutuvaa vastuuta siltä osin kuin eläkettä on karttunut tilikauden loppuun mennessä. Korvausvastuulla tarkoitetaan jo sattuneista eläketapahtumista tulevaisuudessa maksettavien eläkkeiden rahastoituneiden osien pääoma-arvoa.

Value at Risk (VaR)

Luku kuvaa sijoitusten tappioriskin suurinta mahdollista arvoa valitulla todennäköisyydellä ja ajanjaksolla. CVaR (Continue Value at Risk) tarkoittaa vastaavasti VaR-luvun ylittävien tappioiden odotusarvoa.

VARMA

Vastuuvelan tuottovaatimus

Vastuuvelan tuottovaatimus koostuu eläkevastuiden laskennassa käytettävästä rahastokorosta, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamasta eläkevastuun täydennyskertoimesta sekä jälkikäteen selviävästä osaketuotto-osuudesta. Rahastokorko on 3 %. Vuonna 2017 täydennyskerroin oli keskimäärin noin 1,36 %. Täydennyskerroin on 1.1.2018 lähtien 1,35 %. Osaketuotto-osuus vuonna 2017 oli noin 1,44 %.

Volatiliteetti

Sijoituksen arvon vaihtelu.